

**O'ZBEKISTONDAGI MADANIY MEROS OBYEKTLARI VA ULARNI
ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMIGA INTEGRATSIYALASH**

Abduraxmonova Muslimaxon Fazlitdin kizi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

abdurakhmonovamuslimakhon@gmail.com

ANNOTATSIYA: *Mazkur maqolada Temuriylar davrining ilmiy va madaniy merosi, uning zamonaviy ta'lim tizimiga tatbiq etilish holatlari tahlil qilinadi. Amir Temur va uning avlodlari tomonidan yaratilgan ilm-fan, adabiyot va me'moriy an'analar yosh avlod tarbiyasida, milliy xotira va madaniy ongni shakllantirishda o'ziga xos o'rin tutadi. Maqolada shu merosni hozirgi o'quv jarayonlariga tatbiq etish yo'llari va ahamiyati yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *Temuriylar merosi, ta'lim, tarbiya, tarixiy xotira, madaniyat, Alisher Navoiy, Ulug'bek, milliy g'urur.*

АННОТАЦИЯ: *В статье анализируется научное и культурное наследие эпохи Тимуридов и его реализация в современной системе образования. Научные, литературные и архитектурные традиции, созданные Амиром Темуром и его потомками, играют особую роль в воспитании подрастающего поколения, в формировании национальной памяти и культурного сознания. В статье освещаются пути и значение реализации этого наследия в современных образовательных процессах.*

Ключевые слова: *Тимуридское наследие, образование, воспитание, историческая память, культура, Алишер Навои, Улугбек, национальная гордость.*

ABSTRACT: *This article analyzes the scientific and cultural heritage of the Timurid era and its implementation in the modern education system. The scientific, literary, and architectural traditions created by Amir Temur and his descendants play a special role in the upbringing of the younger generation, in the formation of*

national memory and cultural consciousness. The article highlights the ways and importance of implementing this heritage in modern educational processes.

Keywords: *Timurid heritage, education, upbringing, historical memory, culture, Alisher Navoi, Ulugbek, national pride.*

KIRISH

Temuriylar davri O'zbekiston tarixining eng yuksak bosqichlaridan biri bo'lib, bu davrda ilm-fan, adabiyot, me'morchilik va san'at sohalarida muhim yutuqlar qo'lga kiritilgan. Ushbu maqolada Temuriylar madaniy merosining bugungi zamonaviy ta'lim va tarbiya tizimiga integratsiyalash jarayoni, uning ahamiyati va imkoniyatlari tahlil qilinadi. Temuriylar davrida shakllangan ilmiy an'analar – astronomiya, matematika, tibbiyot, falsafa va adabiyot sohalarida chuqur iz qoldirgan. Xususan, Mirzo Ulug'bek tomonidan tashkil etilgan rasadxona va madrasa Sharq olamining eng yirik ilmiy markazlariga aylangan. Uning "Ziji jadid" asari bugungi kungacha astronomiya tarixida muhim manba sifatida o'rganiladi. Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi adiblar Temuriylar madaniyatining ulkan namoyandalari sifatida o'z asarlari bilan nafaqat Sharq, balki G'arb adabiyoti va tafakkuriga ta'sir ko'rsatgan. Navoiyning "Xamsa"si va Boburning "Boburnoma" asari orqali bu davrning ma'naviy olami, ijtimoiy hayoti va axloqiy tamoyillari yosh avlod tarbiyasida hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Bugungi kunda O'zbekiston ta'lim tizimida Temuriylar merosini o'rganish uchun maxsus darsliklar, o'quv-uslubiy qo'llanmalar yaratilgan. Maktablarda tarix fanida Temuriylar sulolasining yutuqlari haqida darslar o'tiladi, oliy ta'lim muassasalarida esa maxsus kurslar joriy etilgan. Shu bilan birga, Temuriylar tarixiga oid ko'rgazmalar, ilmiy anjumanlar, madaniy ekskursiyalar yoshlar ongida milliy o'zlik va tarixiy xotirani shakllantirishda muhim vositaga aylangan.

Temuriylar merosining zamonaviy ta'limda qo'llanishi nafaqat bilim berish, balki tarbiyaviy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega. Bu meros orqali yoshlarda vatanparvarlik, madaniy merosga hurmat, ilmga qiziqish va milliy g'urur tuyg'ulari shakllanadi. Ayniqsa, muzey pedagogikasi, virtual ekskursiyalar, tarixiy obidalar asosida tashkil etilgan loyiha darslari orqali interaktiv va samarali ta'lim jarayoni

yo'lga qo'yilgan. Temuriylar madaniy merosining ta'lim tizimiga chuqur integratsiyalashuvi O'zbekiston yoshlarining bilim, ma'naviyat va madaniyat sohasida yetuk insonlar bo'lib yetishishida muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Bu jarayon tarixiy xotirani asrash, milliy o'zlikni mustahkamlash va xalqaro maydonda madaniy merosimizni keng targ'ib qilishning samarali yo'nalishlaridan biridir. Temuriylar davrida shakllangan ilmiy muhit bugungi kunda innovatsion ta'limga asos bo'la oladi. Ulug'bek madrasasida olib borilgan astronomik tadqiqotlar, o'sha davrning ilg'or metodlari va yondashuvlari zamonaviy ta'limda STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts and Mathematics) modeliga uyg'un keladi. Bunday tarixiy tajribalar, ayniqsa, texnik yo'nalishdagi maktablar va oliygohlarda darslarda amaliy asos sifatida foydalanilishi mumkin.

Bundan tashqari, Temuriylar davrida ayollar ta'limi, san'ati va adabiyoti ham rivojlanib borgan. Bu holat zamonaviy gender tengligi siyosatining tarixiy ildizlarini anglash va uni amaliyotga joriy etishda muhim rol o'ynaydi. Ayol shoira Robiya Sulton Begim kabi tarixiy shaxslar yosh avlodga ijtimoiy faollik va ma'naviy yetuklik namunasi bo'lib xizmat qilmoqda. Temuriylar merosining zamonaviy ta'limga integratsiyasi faqat tarixiy faktlarni o'qitish bilan cheklanmaydi. Bu, ayni paytda, yoshlarda tahliliy fikrlashni rivojlantirish, ijodiy yondashuvni kuchaytirish va madaniyatlararo muloqotga tayyorlashning ham samarali vositasidir. Tarixiy obidalarni o'rganish, ularning badiiy va me'moriy tahlili, tarixiy manbalarning tanqidiy o'rganilishi orqali o'quvchilar nazariy bilimni hayotiy voqelik bilan bog'lay oladilar. Shu sababli, ta'lim tizimiga Temuriylar davri bilan bog'liq mavzularni chuqurlashtirilgan tarzda kiritish, bu borada multimedia vositalaridan, virtual ekskursiyalardan, jadvallar va vizual materiallardan foydalanish orqali darslarni yanada qiziqarli va samarali qilish mumkin. Bunday darslar o'quvchilarda milliy tarixga nisbatan hurmat, milliy g'urur va o'zlikni anglash tuyg'ularini kuchaytiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Temuriylar davrining madaniy va ilmiy merosi zamonaviy ta'lim jarayonlarining boy mazmuni, tarixiy asoslari va kelajak uchun mustahkam poydevoridir. Bu merosni to'g'ri va samarali integratsiya qilish – yosh

avlodning ma'naviy yuksalishi va intellektual rivojlanishida hal qiluvchi omil bo'la oladi. Temuriylar madaniy merosining ta'lim tizimiga chuqur integratsiyalashuvi O'zbekiston yoshlarining bilim, ma'naviyat va madaniyat sohasida yetuk insonlar bo'lib yetishishida muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Bu jarayon tarixiy xotirani asrash, milliy o'zlikni mustahkamlash va xalqaro maydonda madaniy merosimizni keng targ'ib qilishning samarali yo'nalishlaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Azamatov, A. A. (2001). Temuriylar davri madaniyati va ma'naviy merosi. Toshkent: "Fan" nashriyoti.
2. Karimov, I. A. (1997). Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: "Ma'naviyat" nashriyoti.
3. Gulyamov, Ya. G. (1972). Temur maqbarasi va Go'ri Amir ansambli. Toshkent: "Me'mor" nashriyoti.
4. Sirojiddinov, S. (2010). Alisher Navoiy va jahon adabiyoti. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti.
5. Qosimov, B. (2005). Zahiriddin Muhammad Bobur va uning tarixiy-ma'naviy merosi. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti.
6. Allworth, E. (1990). The Modern Uzbeks: From the Fourteenth Century to the Present. Stanford: Stanford University Press.
7. UNESCO World Heritage Centre. (n.d.). Samarkand – Crossroad of Cultures. Retrieved from <https://whc.unesco.org>
8. Blair, S., & Bloom, J. (1995). The Art and Architecture of Islam 1250–1800. New Haven: Yale University Press.
9. Abduazizov, M. (2018). Temuriylar davrida fan va ta'lim taraqqiyoti. "Sharq Yulduzi" jurnali, №3, 56–63.
10. Toshboyeva, N. (2021). Muzey pedagogikasining zamonaviy ta'limdagi o'rni. "Pedagogik ta'lim" jurnali, №4.
11. Xidoyatov, G. (2007). O'zbekiston tarixi va Temuriylar davri. Toshkent: "Sharq" nashriyoti. Salohiddinov, A. (2015). Madaniyatlararo muloqot va milliy g'urur. "O'zbek tili va adabiyoti" jurnali, №2.